

Superhjälten blev ett helgon

Hjältar har funnits i alla tider och många blir bortglömda. Men inte Olof den helige, hans minne lever efter tusen år! Det var Johanna Nybelius, museipedagog och arkeolog, men också med gedigna kunskaper i medeltidshistoria, som föreläste livfullt i församlingshemmet i Hosjö om Olof den helige och spåren efter honom i Dalarna.

Olof, var ättling till Harald Hårfagre i Norge, född på 900-talet och en riktig hårding! Han var under sin levnad inte alls någon from typ, snarare en våldsam krigare och äventyrare. Olof (Olav i Norge) blev kung år 1015 och han for fram som en viking; stred och erövrade runt om i Europa och Ryssland. Enligt sägnen ska Olof ha landstigit i Medelpad, i Selånger, och därifrån tagit sig västerut till Norge för att återta makten. Men fiendehärrar väntade och i slaget vid Stiklestad nära Nidaros (Trondheim) dödades Olof den 29 juli år 1030. Hans anhängare såg till att hans kropp blev förvarad i det dåtida kapellet och nu började legender spridas om mirakler som skedde. Människor började vallfärda till Nidaros, där bygget av domkyrkan påbörjades år 1070. Kristnandet av Skandinavien tog fart.

Efter sin död blev Olof helgonförklarad och mytomspunnen som få. I Norge men också i Sverige, går många pilgrimsleder mot Nidaros, bl.a. Hälsingeleden, leder längs Väster- och Österdalälven, Rombolleden som startar i Mälardalen (Romboland) och leden från Selånger via Östersund till Nidaros. Olof den helige lär inte ha färdats i Dalarna i någon större utsträckning, men några vigda Olofskyrkor med värdefulla träskulpturer finns t.ex. i Grangärde, Rättvik och Malung. Inte minst lär Malung ha varit en viktig rastplats för pilgrimer på väg till S:t Olofs grav i Nidaros.

Kulten gav upphov till många "souvenirer", träfigurer, Olofskrus, bilder och altarfigurer. Snorre Sturlason och Adam av Bremen är källor som dokumenterat en hel del av den medeltida berättelsen kring Olof den helige. Den 29 juli, Olofsdagen, blev en viktig minnesdag. I Nidaros firas Olsok, Olofsveckan, varje år, med festligheter runt Nidarosdomen. Ända fram till reformationen på 1500-talet var den dagen en helgdag. Gustav Vasa rensade sen bort många helgondagar ur vår almanacka och förbjöd pilgrimsfärder och klosterväsendet, men år 1951 blev kloster åter tillåtna i Sverige och intresset för pilgrimsfärder fick en renässans.

S:t Olofskorset står som en symbol för de officiella pilgrimslederna som bär till Nidaros. Norges främsta förtjänsttecken heter Sankt Olavs orden och Norska kyrkan har sitt huvudsäte i Nidaros (Trondheim). Alla helgon är utrustade med speciella symboler. Olofs attribut blev kronan, skägget och yxan. Namnet Olof kom att bli mycket spritt i Skandinavien och är än idag ett populärt pojknamn.

Pilgrimsgruppen i Vika-Hosjö stod för arrangemanget som hade lockat ett tiotal intresserade åhörare.

Inger Hagdahl

